

Kartläggnings- och metodstöd

Detta är ett stödmaterial för dig som arbetar med elever som är frånvarande eller elever som kommit tillbaka till skolan efter frånvaro.

Innehåll

Checklista för kartläggning

Faktorer kopplade till sömn

Exempel på åtgärder – när eleven är på väg tillbaka

Checklista för kartläggning

Källa: Magelugnen

I de fall där det finns en ogiltig eller oroande frånvaro är det viktigt att göra en noggrann och användbar kartläggning. Kartläggningen ger mer information om orsakerna till elevens frånvaro och vad som vidmakthåller den och blir sedan en grund för att rätt åtgärder sätts in.

Faktorer att ta hänsyn till och undersöka vid kartläggning

- *Övergripande faktorer* att ta hänsyn till är bland annat:
 - Kamratfaktorer
 - Familjefaktorer
 - Individfaktorer
 - Skolfaktorer
- *Hur ser det ut socialt för eleven?* Utsätts eleven för kränkande behandling? Om kränkningar förekommer måste detta alltid hanteras först innan ett arbete med att öka skolnärvaron kan påbörjas
- *Vad gör eleven när hen inte är i skolan?*
- *Vilken funktion verkar skolfrånvaron fylla?* Generellt kan sägas att skolfrånvaro fyller några av följande funktioner:
 - Undvikande av saker i skolan som väcker oro (ex. kravfyllda prestationssituationer eller sociala situationer)
 - Ångest
 - Nedstämdhet

Beroende på vilken funktion skolfrånvaron fyller blir åtgärderna ibland olika. Försök framförallt att skilja på de elever som uteblir på grund av ångest eller oro eller som isolerar sig hemma, kontra de elever som har mer utagerande problematik och social problematik
- *Finns specifika rädslor eller svårighetssituationer?*
- *När började problemet,* vet eleven eller vårdnadshavare vad som utlöste problemet?
 - Upplever eleven och/eller vårdnadshavare att det är ett problem?
- *Motivationsarbete.* Hur motiverad är eleven? Ställ en enkel fråga kring motivationen, t.ex. "Hur motiverad är du till att gå till skolan på en skala mellan 1 till 10". De allra flesta elever vill gå i skolan men har av olika anledningar svårt att klara av det.
- *Gör en problemlista och prioritera vad ni behöver arbeta med först*

- *Är skolsituationen tillräckligt pedagogiskt anpassad för eleven?* Det är svårt att få en elev att öka sin skolnärvaro om miljön i skolan är bestraffande eller om den inte är anpassad. Är undervisningen anpassad efter elevens förmåga? Är det för svårt? För lätt?
- *Hur kan du som pedagog skapa möjligheter för eleven att träna på det som hen tycker är svårt?*
- *Vilka resurser finns i miljön? Hur ser nätverket ut? Vilka personer runt omkring familjen kan tänkas kunna hjälpa till?*
- *Vilka åtgärder har man provat innan? Vilken effekt har de haft?*
- *Om åtgärderna inte får effekt, återvänd till kartläggningen och fundera på om det är något nu missat?* Glöm inte heller att det är viktigt att prova åtgärder under en längre period och att göra det konsekvent.

Övergripande faktorer

- *Kamratfaktorer*
Här ingår saker som hur det ser ut socialt för eleven (kränkningar?), vilka kamrater eleven umgås med, eventuell gängproblematik eller tryck från kamrater att skolka.
- *Familjefaktorer*
Här ingår faktorer som låga förväntningar på skolprestation, relationen mellan förälder och barn, svårigheter i föräldraskap, relationen mellan skola och föräldrar, olika händelser i familjen som t.ex. skilsmässa, arbetslöshet eller dödsfall eller psykiatrisk problematik hos föräldrar.
Det kan också handla om praktiska svårigheter att komma till skolan, t.ex. elever som behöver skjuts men inte kan få hjälp med det eller elever som är rädda för att åka med kommunala transportmedel.
I sällsynta fall kan det vara föräldrar som håller eleven hemma eller som elever som inte vågar gå till skolan av rädsla för att det ska hända mamma eller pappa någonting.
- *Individfaktorer*
Hur ser elevens egen motivation ut? Elevens egen bild av möjligheten att lyckas i skolan är mycket viktigt för resultatet. Hur ser eleven på sina möjligheter att klara av skolan? Är den pedagogiska situationen anpassad efter elevens förmåga? Finns det neuropsykiatrisk problematik eller annan psykiatrisk problematik? Har eleven varit frånvarande förut? Problem med trots eller aggressionsproblematik? Bristande sociala förmågor som gör att relationer med andra elever är dåliga? Förekommer kränkningar mot eleven? Finns specifika perceptionsstörningar som t.ex. vissa ljud, lukter eller färger? Glöm inte heller att kartlägga vilka resurser som eleven har!
- *Skolfaktorer*

Undersök om eleven får tillräckligt med positiv förstärkning. Finns det en kultur runt eleven av i huvudsak negativ interaktion med vuxna i skolan? Är skolsituationen bestraffande för eleven? Är undervisningen anpassad efter elevens förmågor? Det kan handla om både för lätt och för svår nivå eller att pedagogiken behöver anpassas för eleven. Relationen mellan lärare och elev är viktig för skolprestationen, hur ser den ut? Hur ser samarbetet med vårdnadshavarna ut?

Exempel på åtgärder – när eleven är på väg tillbaka

Källa: Umeåmodellen, Umeå kommun

När en elev kommer tillbaka till skolan är det viktigt att skapa förutsägbarhet för eleven. Nedan listas några viktiga utgångspunkter:

- Det kan vara bra att utse en ansvarig person på skolan som har daglig kontakt med eleven och som har en god relation med eleven.
- Det kollegiala stödet är viktigt i alla elevärenden med skolfrånvaro.
- Ensamarbete ska undvikas då det kan finnas behov av att växla arbetet för att kunna hålla ut och i över tid.
- Att arbeta tvärprofessionellt ger en sammanhållen bild över eleven – flera kompetenser behövs då problematiken ofta är mångfasetterad.
- Ha ett gemensamt förhållningssätt mellan personalen på skolan!
- Se över möjligheten att ge elever skjuts till skolan eller att en personal möter upp eleven när eleven anländer till skolan

Om en elev behöver skjuts till skolan är det bra att göra en planering och utgå från när behovet är som störst. Behövs hjälp alla dagar? Kan skjutsen delas mellan olika personer?

För att skapa en tydlighet och trygghet i skolan för eleven bör eleven få svar på följande frågor:

1. Var ska eleven vara?
2. Med vem/vilka?
3. Vad ska göras?
4. Hur länge?
5. Vad händer sen?

Faktorer kopplade till sömn

Sömndagbok

Sömnsvårigheter är ofta en orsak till skolsvårigheter, familjekonflikter och bristande möjlighet att fungera efter faktisk förmåga. Att föra sömndagbok kan vara ett sätt att få en tydligare bild av problemet.

Vecka _____	Mån/tis	Tis/ons	Ons/tors	Tors/fre	Fre/lör	Lör/sön	Sön/mån
Tid för sänggående							
Tid för uppstigning							
Hur lång tid tog det ungefär att somna							
Har du vaknat under natten? Hur länge var du vaken?							
Har du gått upp under natten? Hur många gånger?							
Hur många timmar/minuter har du sovit?							
Hur upplever du att du har sovit under natten? 1=mycket dåligt, 2=ganska dåligt, 3=ganska bra, 4=mycket bra							

Skärmanvändande och datorspelsberoende

En faktor som har betydelse för en del elever med hög frånvaro är rutiner kopplade till skärmanvändande. Datspelsanvändande kan vara beroendeframkallande. Nedan listas ett antal symptom på dataspelsmissbruk, ju fler som kan identifieras hos en elev, desto större är behovet av professionell hjälp¹:

Irration och lättretlig/vresig när hen spelar dataspel	Sömnstörningar: somnar lätt/trött i skolan
Utanför skolan tillbringas större delen av tiden med dataspel	Ryggsmärtor eller värk i nacken
Hänger efter med läxor	Huvudvärk
Sämre målluppfyllelse i skolan	Torra ögon
Ljuger om sin datorspelskonsumering	Dålig blodcirkulation på grund av stillasittande (kalla fötter och händer)
Spelar hellre än träffar vänner och bekanta	Äter oregelbundet och/eller försummar sin personliga hygien
Slutar med sina övriga fritidsaktiviteter	Karpaltunnelsyndrom: smärta, domningar och nedsatt

¹ Sammanställning av Owe Sandberg, leg psykolog/beroendeterapeut. Från "Umeåmodellen: Arbetsmetoder och förhållningssätt", Umeå kommun, 2014

FALKENBERGS
KOMMUN

	känsl i tumme, pek- och långfinger
--	------------------------------------